

рецидив чи повторність, як форми множинності, які, у свою чергу, виступають: а) обставинами, що обтяжують покарання, чи б) кваліфікуючими (особливо кваліфікуючими) ознаками. Після погашення чи зняття судимості злочин, вчинений особою, підлягає забуттю. Відповідно, якщо особа після цього вчинить нове суспільно небезпечне діяння, то останнє буде визнаватись злочином, вчиненим вперше, а тому до неї може бути застосований судом інститут звільнення від кримінальної відповідальності (Голіна В. В. Судимість: монографія. 2006, с. 57). Звідси, незрозуміло, чому деякі науковці погоджуються із тим, що погашена чи знята судимість, не повинна тягнути за собою жодних загально-правових чи кримінально-правових наслідків, та водночас стверджують, що вона може враховуватись при призначенні судом як дані, що негативно характеризують особу винного, які в свою чергу лежать в основі посилення покарання? Що це, як не певні додаткові негативні кримінально-правові наслідки для винної особи, яка має таку судимість? До того ж, у кримінально-правовій літературі стверджувалось, що погашені та зняті судимості не наділені усім комплексом обов'язкових ознак, необхідних для включення їх у перелік обтяжуючих обставин, і в першу чергу, значущістю та стійкістю впливу на покарання (Кругликов Л. Л. Имеет ли погашенная или снятая судимости какое-либо уголовно-правовое значение? // Систематичность в уголовном праве : материалы II Рос. конгр. угол. права, 31 мая-1 июня 2007 г. / отв. ред. В. С. Комиссаров. М., 2007, с. 223).

Отже, підсумовувачі вищезазначене, ми визнаємо незаконною судову практику, відповідно до якої судимості, про які йдеться, визнаються підставами для посилення особі покарання, і вважаємо, що перелік обтяжуючих обставин цими чинниками доповнюватись не повинен.

Ігнатенко М. П.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права*

ВРАХУВАННЯ ОЦІНОЧНИХ ОЗНАК ПРИ КОНСТРУЮВАННІ САНКЦІЙ ЗЛОЧИНІВ ІЗ ПОДВІЙНОЮ ФОРМОЮ ВИНИ

Вивчення інституту кримінально-правових санкцій є частиною вирішення актуальних завдань удосконалення кримінального законодавства, слідчої та судової практики.

Кримінально-правова санкція визначає межі повноважень суду при обранні заходів кримінально-правового впливу на злочинців, а тому від чіткості її побудови залежать питання, пов'язані з індивідуалізацією покарання. Адже, неправильна побудова кримінально-правових санкцій може спричинити практику застосування необґрунтованих кримінально-правових заходів до порушника і, як наслідок, невиконання цілей покарання.

Загальноприйнятим слід вважати, що при конструюванні кримінально-правових санкцій повинні враховуватися: об'єкт кримінально-правової охорони, суспільна небезпека діяння (спосіб, засоби, знаряддя, час, місце, обстановка, злочинні наслідки); особа злочинця (рецидив, форма вини, мотив, ціль злочину); вид і розмір покарання (співвідношення з покараннями за інші, близькі по виду і характеру злочини).

У сучасній кримінально-правовій теорії розрізняють основний та кваліфікований склади злочину. І перший і другий мають місце при вчиненні злочинів із подвійною формою вини. Кваліфікований склад відрізняється від основного тим, що в нього входять додаткові ознаки, що обтяжують кримінальну відповідальність. За загальним правилом, кваліфікований склад злочину знаходить своє вираження в частинах других і третіх статей Особливої частини КК України. Кваліфікуючі ознаки змінюють рівень суспільної небезпеки злочину порівняно з тою, що виражається ознаками основного складу (Кругликов Л. Л., Савинов В. Н. Квалифицирующие обстоятельства: понятие, виды, влияние на квалификацию преступлений: Учебное пособие. 1989, с. 88). Такі кваліфікуючі ознаки зазвичай мають оціночний характер. З їх допомогою конструюється об'єктивна сторона, як основних складів злочинів, так і кваліфікованих (особливо кваліфікованих).

На думку К. В. Кобзевої, під оціночними ознаками кримінального закону слід розуміти неконкретизовані в законі або іншому нормативному правовому акті кримінально-правові поняття, покликані відображати не предмет в його цілісності, а властивості цього предмета, зміст яких встановлюється особою, що застосовує кримінально-правову норму, на підставі конкретних обставин кримінальної справи (Кобзева Е. В. Оценочные признаки в уголовном законе. 2004, – с. 97-98).

У теорії кримінального права розробляються критерії допустимості використання оціночних понять. Так, зокрема, Т. Леснієвські-Костарева пропонує: а) у всіх можливих випадках замінювати оціночні ознаки формально-визначеними (що містяться в даний час в актах судового тлумачення); б) у випадках, коли без оціночних понять обійтися не можна, слід прагнути максимально нейтралізувати їх негативні властивості шляхом використання всіх видів роз'яснення термінів (Лесниевски-Костарева Т. А. Дифференциация уголовной ответственности. 1998, с. 116-118).

В юридичній літературі не раз зазначалося, що використання оціночних понять спричиняє підвищений ризик судової помилки. Однак, незважаючи на цей безперечний факт, багато дослідників пропонують різні сфери використання оціночних понять у кримінальному законі. Так, Г. Крігер і В. Пітецький, вважаючи, що оціночні ознаки не повинні широко використовуватися в галузі встановлення кримінальної відповідальності, вважають, що сфера їх використання – диференціація та індивідуалізація відповідальності (Кригер Г. А. Проблемы совершенствования уголовного закона. 1984, с. 133; Питецкий В. В. Оценочные понятия в советском

уголовном праве. 1979, с. 11). Т. Ленієвські-Костарева вважає, що краще використовувати оціночні поняття при індивідуалізації відповідальності.

Одним з найважливіших аспектів досліджуваної проблеми є встановлення співвідношення санкції та диспозиції і вплив особливостей конструкції останньої на побудову санкцій кримінально-правових норм. Не викликає сумніву те, що диспозиція і санкція здійснюють значний вплив на конструкцію один одного, вони повинні бути внутрішні узгоджені так, щоб в цілому уособлювати єдиний організм.

Зв'язок диспозиції і санкції характеризується тим, що він односторонній (так як від диспозиції залежить суворість санкції, зворотний зв'язок відсутній) і опосередкований (так як санкція є наслідком законодавчої оцінки конкретного злочину, тобто здійснюється через законодавця).

Проблемам співвідношення диспозиції та санкції кримінально-правової норми приділяли увагу багато дослідників. Так, ще А. Н. Трайнін писав: «... чим повніше описаний склад, чим конкретніше окреслені в диспозиції його елементи, тим більше має зменшуватися відстань між мінімумом і максимумом покарання, зазначених у законі».

С.І. Дементьев вказує на необхідність максимальної формалізації диспозицій статей, щоб у них вказувалися всі або майже всі елементи складу злочину і по можливості найбільш поширені, що враховуються судами, що пом'якшують і обтяжують відповідальність обставини (Дементьев С. И. Построение уголовно-правовых санкций в виде лишения свободы. 1986, с. 49).

Ми, також вважаємо, що необхідно максимально формалізувати ознаки об'єктивної сторони злочину. Цей процес повинен, перш за все, відбуватися шляхом надання легального тлумачення оціночних ознак, а ні в якому разі не через вказівку в диспозиції «найбільш поширених, що враховуються судам, пом'якшуючих та обтяжуючих обставин».

Санкція повинна бути справедливою, а такою вона може бути тоді, коли відповідатиме тяжкості діяння, що описується в диспозиції, узгоджена з санкціями інших, близьких по виду і характеру злочинів.

Максимальний ступінь формалізації ознак об'єктивної сторони злочину дозволить звузити діапазон розміру покарання і, відповідно, суддівський розсуд.

Торбсєв М. О.

*Інститут імені Володимира Сташиса Класичного приватного університету,
аспірант кафедри кримінального права*

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Дослідження радіаційної безпеки в контексті аналізу злочинних проявів на суспільні відносини пов'язані із цим, необхідно починати з визначення самої сутності радіації, як потенційної загрози для людини, а